

Öğretmenlerde İrrasyonel İnançlar İle Cinsiyet Ve Depresyon İlişkisinin İncelenmesi¹

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN²

Öz: Problem durumu: Bilişsel kuram, depresyonu açıklayan literatür içinde önemli bir yere sahiptir. İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan eğitimin en temel paydaşlarından biri de öğretmenlerdir. Öğretmenler, bir model olarak davranış, tepki ve tutumlarıyla öğrencilerin gelişimleri üzerinde önemli bir rolere sahiptirler. Bu noktada, öğretmenlerin akılcı inançlara sahip olmaları oldukça önemlidir. Olaylar ve durumlar karşısında rasyonel inançlara sahip olmayan öğretmenler, öğretmenlik rollerinden kaynaklı hedefleri gerçekleştirmede başarısız olacaklardır. Ellis, irrasyonel inançları dört grupta toplamaktadır. Bunların ilki ve en sık görüleni, “ yapma(ma)lıydım”, “gelme(me)liydim” biçiminde “meli” ve “malılarla” ifade edilen dayatma yönündeki irrasyonel inançlardır. **Araştırmanın amacı:** Öğretmenlerin sağlıklı düşünebilme becerilerine sahip olması, eğitim sürecinde üstlendikleri rolleri başarıyla yerine getirebilmeleri açısından oldukça önemlidir. Öğretmenlerin rasyonel ve irrasyonel inançları ile depresyon düzeyleri arasındaki ilişkinin cinsiyet değişkeni bağlamında incelenmesi bu araştırmanın amacını oluşturmaktadır. **Yöntem:** Öğretmenlerin irrasyonel inançlarına bağlı olarak depresyon düzeylerinin incelendiği bu çalışma, genel tarama yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modelindedir. Araştırma kapsamında veriler, Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) ve İrrasyonel İnançlar Anketi (İİA) ile toplanmıştır. Öğretmenlerin depresyon düzeylerini belirlemede BDÖ; Öğretmenlerin irrasyonel inançları belirlemek için ise İİA kullanılmıştır. İİA, Albert Ellis'in akılcı olmayan düşünceler olarak tanımladığı (dayatmalar/meli-malılar; dayanamama düşüncesi; felaketleştirme/korkunçlaştırma ve değerbiçme/derecelendirme) akılcı olmayan inançlara dayandırılarak oluşturulmuştur. Katılımcılara kurgusal bir olay verilmiş ve bu olay karşısında, kendilerine seçenek olarak verilen rasyonel ve irrasyonel inanç gruplarından kendilerine uygun düşen inancı seçmeleri istenmiştir. Katılımcı öğretmenlerden elde edilen veriler, uygun parametrik olmayan istatistiksel tekniklerle incelenmiştir. **Bulgular:** Araştırma sonucunda, depresyon ile irrasyonel inançlar anlamlı bir ilişkinin bulunduğu ve irrasyonel inançların öğretmenlerin depresyonları üzerinde anlamlı bir farklılık yarattığı görülmüştür. Erkek öğretmenler kadın öğretmenlere oranla daha fazla depresyon yaşamalarına karşın, irrasyonel inançlar, kadın öğretmenlerin depresyonunu açıklamada önemli bir değişken olarak görülürken; erkek öğretmenlerin depresyonunu açıklamada anlamlı bir değişken olarak bulunmamıştır. **Sonuçlar:** Bu araştırma, nicel verilere dayalı olarak betimsel ve ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Veriler betimleyici ve ilişkisel istatistikler kapsamında değerlendirilmiştir. Cinsiyete ilişkin yapılan karşılaştırmada erkek öğretmenlerin bayan öğretmenlere göre depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğu, ancak irrasyonel inançların bayan öğretmenler üzerinde depresyonu açıklamada daha etkili olduğu

¹ Araştırma 2012 yılında Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiş ve 5-8 Şubat 2013 tarihleri arasında Roma'da yapılan 5. Dünya Eğitim Bilimleri Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

²Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü PDR Anabilim Dalı, fuad65@gmail.com

gözlenmiştir. Bir kısım araştırma bulgularından ayrıışan bu bulgu, kültürel faktörlere bağılı olarak, erkek öğretmenlerin zor yaşam koşullarının sorumluluğunu daha fazla hissettikleri biçiminde açıklanmıştır. Buna karşın durumu açıklamada kadın öğretmenlere oranla daha rasyonel düşünebildikleri sonucuna ulaşılmıştır. **Öneriler:** Öğretmenlerin depresyonlarını azaltmaya ve onların iş memnuniyetlerini artırmaya dönük olarak, öğretmenlerin çalışma koşullarının ve özlük haklarının iyileştirilmesi sağlanmalıdır. Bunun yanında yürütülen hizmet içi eğitim çalışmalarında öğretmenlerin irrasyonel inançlarını rasyonel inançlarla değiştirmelerini sağlayacak içerik ve uygulamalara yer verilmesi öğretmenlerin depresyonunu düşürmede ve motivasyonunu artırmada etkili olacaktır.

Anahtar Kelimeler: irrasyonel inançlar, depresyon, öğretmen.

Gender-Based Analysis Of The Relationship Between Teacher's Irrational Beliefs And Depression

Yrd. Doç. Dr. Fuat TANHAN²

Abstract: Problem: Cognitive theory has an important place in the literature describing depression. One of the main partners of education, which has a long history as history of humanity, is teachers. As a model, teachers have an important role on the development of students with their behavior, response, and attitudes. At this point, rational beliefs of teachers are very important. Teachers, who do not have belief in the face of the facts and circumstances, will fail at achieving their goals which are parts of their teaching roles. Ellis collects irrational beliefs under four headings. The first and most common type of these irrational beliefs are the compulsories that stated as "I shouldn't have done", "I shouldn't have come". Purpose of the study: Teachers' having healthy thinking skills is critical to fulfill their roles successfully undertaken in the educational process. The objection of this research is examining the relation between rational and irrational beliefs of teachers and their depression levels in the context of gender variable. Method: This study, in which depression levels of teachers examined depending on their irrational beliefs, is in descriptive and relational model of general screening model. The data of the study, which was planned in accordance with descriptive and relational design of general screening methods, was collected with Beck Depression Inventory (BDI) and Irrational Beliefs Questionnaire (IBQ). To determine the level of teachers' depression BDI, and to determine teachers' irrational beliefs IBQ was used. IBQ was established on the basis of irrational beliefs which Albert Ellis described as irrational thoughts (impositions/have to, has to; the idea of intolerance; catastrophizing/making terrible and appraisalment /rating). The participants were given a fictional event and were asked to choose among rational and irrational faith groups according to their beliefs. The data obtained from the participating teachers was investigated with appropriate statistical techniques. Results: This research was carried out with descriptive and relational model based on quantitative data. Data evaluated with descriptive and relational statistics. When this relation examined based on gender and within gender, it was found that male teachers experience more depression than female teachers. In contrast, while only the irrational beliefs are seen as an important variable that explain female teachers' depression, they are not seen as a significant variable in explaining male teachers' depressions. This finding, which differs from some research findings, was explained as depending on cultural factors, male teachers feel responsibility of difficult living conditions more than female teachers. However, it was founded that they can think more rationally in explaining the conditions than female teachers. Suggestions: As an attempt to reduce teachers' depression levels and improve their job satisfaction, working conditions and personal rights of teachers should be improved. In addition, providing content and practices in in-service trainings, which will help teachers change their irrational beliefs, will be effective in reducing depression of teachers and increasing their motivation.

Key words: irrational beliefs, depression, teacher.

Giriş

İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan eğitimin en temel paydaşlarından biri de öğretmenlerdir. Öğretmenler, bir model olarak davranış, tepki ve tutumlarıyla öğrencilerin gelişimleri üzerinde önemli bir rollere sahiptirler (Glyn, 1982; İnel, 1996; Tanhan ve Ece, 2012). Bu noktada, öğretmenlerin akılcı inançlara sahip olmaları oldukça önemlidir. Olaylar ve durumlar karşısında rasyonel inançlara sahip olmayan öğretmenler, öğretmenlik rollerinden kaynaklı hedefleri gerçekleştirmede başarısız olacaklardır. Motivasyon, verimlilik, iş doyumunu, depresyon vb. değişkenleri konu alan araştırma bulguları (Aslan, 2006; Baysal, 1995; Clees ve Nabors, 1992; Çakır, 2006; Davis ve Wilson, 2000; Erözkan, 2005; Işıklar, 2002; İncir, 1990; Kızıltepe, 2008; Quinn, 2000; Sezer, 2010; Yelboğa, 2007) bağlamında, öğretmenlerin verimliliği üzerinde rasyonel inançlara sahip olma belirleyici görünmektedir. Ancak, öğretmenlerin mesleki performansları üzerinde tek belirleyici olan durum, öğretmenlerin rasyonel inançları değildir (Ünal ve Özcan, 2000). Sosyo-ekonomik-kültürel koşullar, teknolojik ve bilimsel gelişmeler; gelenek, töre ve yasalar; fiziksel çevre ve saymakla bitmeyen daha pek çok etken öğretmenlerin niteliği, motivasyonu ve verimliliği üzerinde etkili olabilmektedir (Davis ve Wilson, 2000; Kağıtçıbaşı, 1999; Kızıltepe, 2008; Sinclair, 2008; Stipek, 1993; Zembylas ve Papanastasiou, 2005). Ancak bu çalışma kapsamında öğretmenlerde irrasyonel inançlar ile depresyon ve cinsiyet ilişkisi incelenmiştir.

Görülme sıklığı açısından bakıldığında günümüzün önemli bir toplumsal sorunu haline dönüşmüş olan depresyon (Bruce ve Hoff, 1994), Yaşam koşulları, yaşanan olaylar, kişilik yapısı, olumsuz düşünme biçimleri, alkol kullanımı, kullanılan ilaçlar, kimi bedensel rahatsızlıklar ve bunlara eşlik eden beyindeki değişikliklerin etkisiyle oluşan duygu durum bozuklukları olarak tanımlanır (Lazarus, 2000; Plotnik, 2009; Solso, Maclin & Maclin, 2007; Türkçapar, 2009). Depresyon, tüm dünyada en sık görülen ve fizyopatolojisi konusunda en fazla görüş birliği sağlanmış olan psikiyatrik bozukluktur. Buna karşılık klinik bulguları açısından depresyon, bireyler ve toplumlar arasında gösterdiği çeşitlilik nedeniyle aynı zamanda kültürel yönleri hakkında en fazla yayın yapılan ve kültürel geçerliliği en fazla sorgulanan psikolojik tanılardan biri olmuştur (Jadhav, 1996; Malik, 2000; Westermeyer,

1989). Alan yazında depresyonu açıklamaya dönük olarak farklı kuramsal açıklamalar bulunmaktadır. Bilişsel yaklaşıma göre depresyon, olumsuz inanç ve düşünce süreçlerinin ve kişiliğin, kognitif ve emosyonel yönleri arasındaki çatışmaların sonucunda ortaya çıkar (Clark, Beck & Alford, 1999; Ellis, 1994; Malik, 2000). Başka bir ifadeyle bilişsel kuram depresyonun ortaya çıkışını bireyin bilgiyi işleme tarzına dayandırır (Clark, Beck & Alford, 1999). Depresyon, bireyi yeni etkinliklere başlamakta zorlanan (Atkinson, Atkinson, Smith, Bem, & Hoeksama, 2002), mevcut etkinliklerini yürütemeyen, kendini geliştirme ve çalışma konusunda isteksiz, motivasyonu düşük ve pasif olma eğilimli bir kişiye dönüştürebilmektedir (DSM-IV TR, 2007; Quinn, 2002). Bu yönüyle, motivasyon ile depresyon arasında negatif yönlü, yüksek bir ilişki olduğu görülmektedir (Alper, 1999; Asmus, 1987; Moon, 2000). Birçok araştırma, örgütlerde çalışanlar arasında depresyonun yaygınlığına ve bunun örgüt için ekonomik maliyetine, örgütsel düzeyde yaşanan sıkıntıların çalışanların duygusal çöküşlerine ve verimliliklerinde düşüşe yol açmasına dikkat çekmişlerdir (Barton, 1994; Bruce ve Hoff, 1994; Muntaner, Li & Zimmerman, 2006; Sutherland, 1995; Young ve Lambie, 2007). Bu çalışma kapsamında öğretmenlerin irrasyonel inançları Akılcı Düşüncel Davranış Terapisi (ADDT) kurucusu Albert Ellis'in ortaya koyduğu kurama dayalı olarak incelenmiştir.

Kişilik üzerinde bilişsel yapıların etkisinin önem kazanmasıyla birlikte, bilişsel yaklaşıma dayalı psikoterapiler daha çok benimsenmiştir. Adından da anlaşılacağı üzere, bilişsel psikoterapinin odağı, düşünceleridir (Beck, 2008; Schultz ve Schultz, 2001; Burger, 2006). Akılcı Duygusal Davranış Terapisini (ADDT) (Rational Emotive Behavior Therapy) geliştiren Albert Ellis'tir (Ellis ve Harper, 1997). Albert Ellis tarafından 1955 yılında Rational Therapy (RT) biçiminde ortaya konan ve 1961 yılında Rational Emotive Therapy (RET)/Akılcı Duygusal Terapi (ADT) olarak seslendirilen ve 1993 yılında Rational Emotive Behavior Therapy (REBT)/ Akılcı Duygusal Davranışsal Terapi (ADDT) adını alan yaklaşım, Bilişsel Davranışçı Terapi (BDT) yaklaşımlarının ilkidir (Türküm, 1994). Ellis'in ortaya koyduğu yaklaşım ilk başlarda aşırı bilişsel, oldukça pozitivist ve çok aktif yönlendirici bir yaklaşım iken (Ortakale, 2008), zamanla duyguları ve davranışları da önemseyen bir gelişim seyri ortaya koymuştur (Ellis, 1994; Türküm, 1994). Ellis'e (1994) göre insanlar, yanlış akıl yürütme ve akılcı olmayan inançlardan dolayı depresif, kaygılı, sıkıntılı olmakta ve benzeri sorunlar yaşamaktadırlar. Başka bir ifadeyle eğer akılcı inançlar varsa akılcı duygu ve

davranışlar oluşmakta, akılcı olmayan inançlar egemense akılcı olmayan duygu ve davranışlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum duygu, düşünce ve davranış arasındaki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Duygular ve davranışlar inançlar üzerinde etkili olurken; inançlar, davranışları ve duyguları; duygular da inançlar ve davranışlar üzerinde etkili olmaktadır (Türküm, 1994).

Ellis, irrasyonel inançları dört grupta toplamaktadır (Corey, 2008; Ellis, 2001; Ellis, 1994; Ellis ve Harper, 1997; Köroğlu, 2011). Bunların ilki ve en sık görüleni, “yapma(ma)lıydım”, “gelme(me)liydim” biçiminde “meli” ve “malılarla” ifade edilen dayatma yönündeki irrasyonel inançlardır. İkincisi bireyin ortaya çıkması muhtemel durumlara ve sonuçlara katlanamayacağına, dayanamayacağına inanma yönünde açığa çıkan irrasyonel inançlardır. Üçüncüsü, ortaya çıkması muhtemel durum ve sonuçları felaketleştiren; bir şeyin en olumsuz haliyle sonuçlanacağına inanma yönünde aktive olan irrasyonel inançlardır. Dördüncüsü ise değer biçme (niteleme) olarak ifade edilebilecek öznel değerlendirmeleri kötüleme, değersizleştirme gibi olumsuzlaştıran irrasyonel inançlardır. Ellis’e göre bu dört irrasyonel inanç, bireyde açığa çıkabilecek diğer tüm irrasyonel inançların temelini oluşturmaktadır. Böylelikle Ellis, bireyin sahip olduğu temel olumsuz inançlara bağlı olarak, yaşadığı olaylardan olumsuz etkileneceğini varsayar ve depresyonu irrasyonel inançlara bağlar. Ellis’e göre, irrasyonel inançlar, depresyonu açıklayan bilişsel formülasyonun ana temasını oluşturmaktadır (Ellis, 1994; Ellis, 2001).

Amaç

Öğretmenlerin irrasyonel inançlara sahip olmaları, sadece kendi davranışlarına değil, öğrenci davranışları üzerinde de olumsuz etkileri olabilecektir. Bu nedenle, öğretmenlerin irrasyonel inançlarının depresyon üzerindeki etkileri cinsiyet değişkeni üzerinden incelenmiştir. İfade edilen genel amaca bağlı olarak, bu çalışmada aşağıdaki hipotezler sınanmıştır.

- 1- Öğretmenlerin irrasyonel inançları ile depresyon puanları arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmaktadır.
- 2- İrrasyonel inançlarına bağlı olarak öğretmenlerin depresyon düzeyleri farklılaşmaktadır.
- 3- Öğretmenlerin depresyon düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmaktadır.

- 4- İrrasyonel inançlara bağlı olarak kadın öğretmenlerin depresyon düzeyleri farklılaşır.
- 5- İrrasyonel inançlara bağlı olarak erkek öğretmenlerin depresyon düzeyleri farklılaşır.

Yöntem

Öğretmenlerin irrasyonel inançlarına bağlı olarak depresyon düzeylerinin incelendiği bu çalışma, genel tarama yöntemlerinden betimsel ve ilişkisel tarama modelindedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımı olup; çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da evrenden alınacak bir grup üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Balcı, 1997). Genel tarama modelinde araştırmaya konu olan durum, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009).

1.1. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın evreni, 2010–2011 eğitim öğretim yılı içinde, Van İli Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı İl belediye sınırları içinde bulunan ilköğretim ve ortaöğretim okullarında çalışan tüm öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırma evreninde bulunan 42 ortaöğretim 77 ilköğretim okulunda yaklaşık olarak 3500 öğretmen görev yapmaktadır. Van İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün öğrenci ve veli durumunu belirtir e-okul verileri doğrultusunda araştırma evreninde bulunan okullar sosyo-ekonomik düzeye (SED) göre üç kategoriye ayrılmıştır. Evrenin en az %10'unu temsil edecek biçimde her kategoriden bir ilköğretim bir de ortaöğretim okulu seçkisiz olarak belirlenmiştir. Belirlenen okullardan birbirine sayı olarak yakın olacak şekilde, seçkisiz yöntemle belirlenen 370 öğretmen (45 bayan, 225 erkek) araştırmaya gönüllü katılarak, araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

1.2. Veri Toplama Araçları

Araştırma kapsamında veriler İrrasyonel İnançlar Anketi (İİA) ve Beck Depresyon Ölçeği (BDÖ) kullanılarak toplanmıştır. Çalışma grubunun akılcı olmayan inançlarının belirlenmesinde İİA kullanılmıştır. İİA kapsamında katılımcıların akılcı olmayan inançları, Albert Ellis'in ADDT yaklaşımı dikkate alınarak araştırmacı tarafından oluşturulan soru formu üzerinden belirlenmiştir. Anketin görünüş ve kapsam uygunluğu açısından, alanında en az doktora düzeyinde bulunan üç alan uzmanına gösterilmiş ve olumlu görüşleri

alınmıştır. Araştırmada katılımcıların akılcı olmayan inançlarının belirlenmesinde kullanılan form Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Öğretmenlerin akılcı olmayan inançlarını belirleme anket soru formu

Dersinizde bir grup öğrenciyi uyarmanıza karşın, bir süre sonra ders esnasında konuşmalarına devam ettiklerini fark ettiniz. Bu durum karşısında aşağıda iki grup halinde verilen düşünme biçimlerinden hangisi size tam olarak uygun düşer? Verilen düşüncelerden sadece birini işaretleyiniz.

A grubu düşünceler	B grubu düşünceler
() Öğrenciler derste konuşmamalıdır.	() Öğrenciler bazen derste konuşabilirler.
() Öğrencilerin dersi bölmeleri tam bir felaket.	() Öğrencilerin derste konuşmaları sıradan bir durum.
() Öğrencilerin derste konuşmalarına katlanamam.	() Öğrencilerin dersimde konuşmaları beni etkilemez.
() Derste konuşan öğrenciler kötü niyetlidir.	() Öğrenciler kötü niyetli olmayabilirler.

Tablo 1’de görüldüğü üzere, Ellis’in “akılcı olmayan inançlar” olarak betimlediği [dogmatik talepler (-meli, malılar); kötümserlik (bu korkunç, imkânsız); düşük tolerans (dayanamam) ve genellemeler (kötüdür, değersizdir)] inançlar “A grubu düşünceler” grubunda; bunlara alternatif alan “akılcı inançlar” ise “B grubu düşünceler” grubunda bir senaryoya bağlı olarak katılımcılara verilmiştir. Öğretmenlerden bu kurgusal durum karşısında verilen “A grubu” veya “B grubu” düşüncelerden kendilerine en uygun düşen sadece bir düşünceyi işaretlemeleri istenmiştir. Böylelikle katılımcı öğretmenlerin akılcı olmayan inançları belirlenmiştir. Katılımcıların depresyon düzeyleri ise BDÖ kullanılarak ölçülmüştür. Beck tarafından geliştirilen BDÖ’nin Türkçe uyarlaması Hisli (1989) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçek 21 maddeden oluşmaktadır. Bu 21 maddenin her biri için, azdan çoğa doğru giden dört yanıt seçeneği vardır. Her madde 0 ile 3 arasında puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek puanlar 0 ile 63 arasında değişmektedir ve toplam puanın yüksek oluşu depresyon düzeyinin ya da şiddetinin yüksekliğini göstermektedir. Bu çalışma kapsamında BDÖ için yapılan güvenilirlik çalışmasında Cronbach Alfa değeri 0,88 olarak hesaplanmıştır.

1.3. İşlem ve Veri Analizi

Örneklem grubunda yer alan öğretmenlere İİA ve BDÖ dağıtılmıştır. Elde edilen veriler 16.0 SPSS istatistik paket programına aktararak çözümlenmiştir. Artırmanın amaç başlığı altında ortaya konan hipotezler doğrultusunda değişkenler arasındaki ilişkiyi görebilmek için Ki kare istatistiğine bakılmıştır. İkili karşılaştırma içeren hipotezler, normallik varsayımının sağlanamamasına bağlı olarak Mann Whitney U Testi ile sınanmıştır.

Öğretmenlerin depresyon puanlarının betimlenmesinde iki aşamalı kümeleme analizi; irrasyonel inançlara sahip olma oranlarının belirlenmesinde ise betimleyici istatistikler kullanılmıştır. Ölçekten elde edilen toplam puana ilişkin normallik dağılımı Kolmogorov Smirnov ile test edilmiştir (Büyüköztürk, 2009). Sonuçların yorumlanmasında 0,05 anlamlılık ve 0,95 önem düzeyi dikkate alınmıştır.

Bulgular

Katılımcı öğretmenlerin depresyon düzeylerini belirlemek amacıyla uygulanan Beck Depresyon Ölçeği'nden elde edilen verilerin normal dağılım gösterip göstermediği Kolmogorov Smirnov testi ile sınıanmıştır. Analiz sonucunda, verilerin normal dağılım göstermediği gözlenmiştir ($K-S_{(Z=0,149)}$, $sd=370$, $P=0.000$). Verilerin normal dağılım göstermemesi dikkate alınarak, analizlerde parametrik olmayan testler kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin irrasyonel inançlara sahip olma dağılımını görmek amacıyla uygulanan İİA sonucunda elde edilen veriler Tablo 2'de görülmektedir.

Tablo 2. Öğretmenlerin Bilişsel İnançlarına İlişkin Dağılımı

İnançlar	n	%
İrrasyonel İnançlar	47	12.7
Rasyonel İnançlar	323	87.3
Toplam	370	100.00

Tablo 2'de görüldüğü üzere araştırmaya katılan öğretmenlerin %87,3'ü rasyonel, %12,7'si ise irrasyonel inançlara sahip oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin BDÖ'den elde ettikleri puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 3'e aktarılmıştır.

Tablo 3. Öğretmenlerin Depresyon Puanlarını Gösterir Betimsel İstatistikler

N	Ranj	Minimum	Maksimum	\bar{X}	Ss	varyans
370	56,00	00,00	56,00	9.53	7,64	58,39

Tablo 3'te görüldüğü üzere araştırmaya katılan 370 öğretmenin BDÖ'den aldıkları puanların ranji 56, aritmetik ortalaması 9.53 ve standart sapması ise 7.64 olarak

hesaplanmıştır. Öğretmenlerin Beck depresyon ölçeğinden elde ettikleri sürekli puanlar kategorik verilere dönüşümünü sağlamak amacıyla Two Step Cluster (iki aşamalı kümeleme) analizine tabi tutulmuştur (Kayri, 2007). Analiz sonucunda depresyon puanları açısından öğretmenlerin üç farklı evrenden geldikleri görülmüştür. Buna göre, birinci kümede “depresyon yok”, ikinci kümede “orta düzey depresyon” ve üçüncü kümede “yüksek depresyon” düzeyi bulunan öğretmenler yer almıştır. Örneklem grubundaki heterojenliği yok edip, homojen alt sınıflar elde edildiği iki aşamalı kümeleme analizi bulguları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. İki Aşamalı Kümeleme Analizi Sonuçları

Kümeleme (Cluster)	N	%	\bar{X}	Ss
1 (Depresyon Yok)	268	72.4	6.033	3.030
2 (Orta Düzey Depresyon)	91	24.6	16.296	3.475
3 (Yüksek Depresyon)	11	3	38.909	10.348
Toplam	370	100	9.535	7.641

Tablo 4 incelendiğinde, ikinci kümede yer alan öğretmenlerin BDÖ’den elde ettikleri puanlara göre depresyon puan ortalamalarının $16,296 \pm 3.475$ olduğu görülmektedir. Bu değer, depresyonda eşik değeri (orta düzey depresyon) olarak bulunmuştur. Orta düzey depresyon grubunda 91 (%24,6) öğretmen bulunmaktadır. Depresyon puanı eşik değerin üstünde olan öğretmenler için, yüksek depresyona sahip oldukları; toplam puanı eşik değerin altında olan öğretmenler için ise düşük düzey depresyona sahip oldukları söylenebilir. Buna göre, Tablo 3’te görüldüğü üzere, birinci kümede toplam puan ortalamaları 6.033 ± 3.030 değerinde olan 268 öğretmende depresyonun olmadığı; üçüncü kümede yer alan 11 (%3) öğretmen ise 38.909 ± 10.348 değerine sahip olarak yüksek düzeyde depresyona sahip oldukları görülmektedir. Rasyonel veya irrasyonel inanma ile Tablo 4’te gösterilen gruplar arasında anlamlı bir ilişkinin olup olmadığı Ki Kare testi ile sınanmıştır. Sonuçlar Tablo 5’e aktarılmıştır.

Tablo 5. Öğretmenlerin Rasyonel ve İrrasyonel İnançları İle Depresyon Gruplarına İlişkin Crosstab

Düşünme Biçimleri	Depresyon Grupları			Toplam	
	Depresyon Yok	Depresyon Orta	Depresyon Yüksek		
İrrasyonel Düşünce	N	31	20	6	47
	%	44.7	42.6	12.8	100
Rasyonel Düşünce	N	247	71	5	323
	%	76.5	22.0	1.5	100

Öğretmenlerde İrrasyonel İnançlar İle Cinsiyet Ve Depresyon İlişkisinin İncelenmesi

Toplam	N	268	91	11	370
	%	72.6	24.6	3.0	100
$\chi^2=30.152; sd=2; p<0.05$					

Tablo 5'te öğretmenlerin rasyonel ve irrasyonel inançları ile depresyon düzeylerine ilişkin dağılım yer almaktadır. Öğretmenlerin düşünce biçimine göre depresyon düzeylerinde farklılık gösterip göstermediği ya da depresyon düzeyi ile öğretmenlerin bilişsel inançları arasındaki ilişki incelendiğinde, irrasyonel inançlara sahip olan öğretmenlerin %44,7'si depresyon yok gruba aitken; %42,6'sı depresyonun orta düzeyde olduğu ve %12,8'i ise depresyonun yüksek olduğu grupta toplandığı görülmektedir. Buna göre irrasyonel inançlara sahip grupta bulunan öğretmenlerin büyük bir kısmı (31 öğretmen) depresyonun olmadığı grupta toplanmıştır. Rasyonel inançlara sahip öğretmenlerin %76.5'i depresyon yok; %22'si depresyon orta düzey ve %1.5'i ise depresyon yüksek grubunda toplanmıştır. Bu dağılımlar dikkate alındığında depresyon düzeyi ile rasyonel ve irrasyonel inanç biçimleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($\chi^2=30.152; sd=2; P<0.05$). Çalışmaya katılan öğretmenlerin rasyonel ve irrasyonel inançlara sahip olma durumları ile depresyon düzeyleri arasındaki fark Mann-Whitney U testi ile sınanmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da görülmektedir.

Tablo 6. Bilişsel İnançlar İle Depresyon Puanlarına Yönelik Mann-Whitney U Testi

Öğretmenlerin düşünce biçimleri	n	Sıra Ortalaması (SO)	Sıra Toplamı (ST)	U	p
Rasyonel Düşünme	323	174,32	56305,00	3979,00	0,000
İrrasyonel Düşünme	47	262,34	12330,00		

Tablo 6'da görüldüğü üzere 370 öğretmenden 323'ü karşılaştığı bir durum karşısında rasyonel inançlara sahip olmaktadır. Buna göre, öğretmenlerin inanç biçimlerine göre rasyonel inanma ve irrasyonel inanma ile depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir. Bu sonuçlara göre irrasyonel inançlara sahip öğretmenler (SO=262.34) rasyonel inançlara sahip öğretmenlere (SO=174.32) göre daha fazla depresyon yaşamaktadırlar (U=3979.00, p=0.000). Öğretmenlerin depresyon puanları ile cinsiyetleri arasında, istatistiksel olarak, $p \leq 0.05$ düzeyinde anlamlı bir farklılığın olup olmadığı Mann-Whitney U Testi ile sınanmıştır. Analiz sonuçları Tablo 7'de görülmektedir.

Tablo 7. Cinsiyete Göre Öğretmenlerin Depresyon Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi

Cinsiyet		N	Sıra Ortalaması (SO)	Sıra Toplamı (ST)	U	P
Depresyon	Kadın	145	169.51	24579.56	13994.5	0.021
	Erkek	225	195.80	44055.50		

Tablo 7’de görüldüğü üzere, kadın ve erkeklerin depresyon puanları arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Kadın ve erkeklerin Mann Whitney U Testi ile hesaplanan sıra ortalamaları ve sıra toplam puanlarına bakıldığında erkeklerin kadınlara oranla, daha fazla depresyon yaşadıkları görülmektedir. Tablo 7’de verilen bulgular dikkate alındığında, bu sonuç erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha fazla irrasyonel inançlara sahip oldukları biçiminde yorumlanabilir. Elde edilen bu sonuç doğrultusunda kadınları ve erkekleri kendi içinde ayrı ayrı irrasyonel ve rasyonel inançlara sahip olmaları açısından depresyon puanlarında bir farklılığın olup olmadığını görmek amacıyla yapılan test sonuçları Tablo 8’de gösterilmiştir.

Tablo 8. Kadın ve Erkek Öğretmenlerin Depresyon Düzeylerine İlişkin Mann Whitney U Testi Sonuçları

Cinsiyet		Düşünme	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	Rasyonel	134	70,13	9397,50	352,50	0,004	
	İrrasyonel	11	107,95	1187,50			
Erkek	Rasyonel	189	113,05	20801,00	2843,00	0,179	
	İrrasyonel	36	97,47	3509,00			

Tablo 8’de görüldüğü üzere, kadın öğretmenlerin rasyonel ve irrasyonel inançlara sahip olma düzeyleri ile depresyon puanları arasına anlamlı bir ilişki görülmüştür (U=352.500, P=0.004). Erkek öğretmenlerin rasyonel ve irrasyonel inançlar açısından depresyon puanlarında bir farklılaşma görülmemiştir (U=2843.00; P=0.179). Tablo 7’de gösterildiği üzere erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere oranla daha fazla depresyon yaşamalarına karşın; rasyonel ve irrasyonel inançlara sahip olma açısından değerlendirildiğinde kadın öğretmenlerin depresyon puanlarında erkek öğretmenlere oranla

anlamli bir farklılık görölmektedir. Bu bulgu bağlamında, kadın öğretmenler erkek öğretmenlere kıyasla, depresyon yaşamalarında irrasyonel inançlar daha etkilidir. Başka bir ifadeyle kadın öğretmenlerin rasyonel ya da irrasyonel sahip olmaları depresyona girmelerinde belirleyiciyken; erkek öğretmenlerde irrasyonel inançlara sahip olmaları depresyonda anlamlı bulunmamıştır. Buradan hareketle erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere oranla daha fazla depresyon yaşamalarına karşın, erkek öğretmenlerin depresyon yaşamaları kadın öğretmenlerinkinden farklı nedenlerle açıklanmalıdır.

Sonuç Ve Öneriler

Araştırmaya katılan öğretmenlerden “Beck Depresyon Ölçeği” ve “İrrasyonel İnançlar Anketi” ile veriler toplanmıştır. Veriler betimleyici ve ilişkiel istatistikler kapsamında değerlendirilmiştir. Öğretmenlerin BDÖ’den elde ettikleri puanlar normal dağılım göstermemiş olduğundan, araştırma kapsamında yapılan analizlerde parametrik olmayan istatistik teknikler kullanılmıştır. BDÖ’den elde edilen puanlar daha ayrıntılı bir inceleme için iki aşamalı kümeleme analizine tabi tutulmuştur. Bunun sonucunda öğretmenler depresyon puanları açısından üç farklı gruptan geldikleri gözlenmiştir. Araştırmaya katılan 370 öğretmenden %72.4 (268 öğretmen) depresyon puanları oldukça düşük bulunmasına karşın, %24.6’sının (91 öğretmen) eşik düzeyde depresyona sahip oldukları gözlenmiştir. Buna karşın %3 (11 öğretmen) düzeyinde öğretmenin yüksek depresyon puanına sahip oldukları gözlenmiştir.

Araştırma kapsamında gerçekleştirilen Ki Kare testi sonuçlarına bakıldığında, yaygın araştırma bulgularıyla uyumlu bir biçimde irrasyonel inançlar ile depresyon arasında 0.05 düzeyinde anlamlı bir ilişki gözlenmiştir. Türkiye’de depresyon hastalarının %65-70’ini kadınlar, %30-35’ini ise erkekler oluşturmaktadır (Çisem, 2009). Buna karşın, kimi araştırma bulguları açısından erkek ve kadınların depresyon puanları açısından farklılaşmamaktadır (Keklik, 2011). Ancak, çok sayıda araştırma, kadınları erkeklere oranla daha yüksek depresyon puanına sahip olduklarını rapor etmiştir (Çisem, 2009; Küey ve Küey, 1988). Buna karşın, birçok araştırma bulgusundan farklı olarak bu araştırma kapsamında erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere oranla daha yüksek depresyon puanına sahip olmuşlardır. Bu sonuç araştırma kapsamında iki nedenle açıklanmıştır. Bunlardan ilki araştırma

örneklemine oluşturan kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere oranla daha az oluşudur. Bir diğer neden ise, kültürel olarak erkek öğretmenlerin, sosyal yaşam koşullarının baskısını daha yoğun hissetmelerine karşın, bunu ifade etmede zorlanmalarıdır (Kağıtçıbaşı, 1999; Korkmaz, 2006).

Araştırma kapsamında irrasyonel inançlar, kadın öğretmenlerin depresyonunu açıklamada önemli bir değişken olarak görülmesine karşın, erkek öğretmenlerin depresyonunu açıklamada anlamlı bir değişken olarak görülmemiştir. Alan yazında kadın ve erkek öğretmenleri irrasyonel inançları açısından ayrı ayrı değerlendiren bir araştırmaya rastlanmamıştır. Buna karşın, depresyonun epidemiyolojisinde cinsiyetin ayırıcı bir özellik olduğunu ele alan araştırma bulguları bulunmaktadır (Weissman ve Klerman, 1977). Ancak, yaygın olarak ortaya konan araştırma bulgularına göre irrasyonel inançlar depresyonu açıklamada etkili görülmesine (Alper, 1999; Beck ve Alford, 2009; Türkçapar, 2009;) karşın; erkek öğretmenlerin depresyonunu açıklamada irrasyonel inançların etkili bulunmaması bulgusu, erkek öğretmenler ile kadın öğretmenlerin farklı kültürel evrenin parametrelerine bağlı davrandıkları yönündeki araştırma bulgularıyla tutarlıdır (Karaşahin, 2010). Erkek öğretmenlerin yaşam karşısında, aile içi ilişkilerde kültürel olarak görece kadın öğretmenlere göre daha fazla sorumluluk üstlendikleri veya bu sorumluluğu erkek olarak daha yoğun hissetmelerine (Demirbilek, 2007) bağlı olarak zorluklar, erkek öğretmenlerin depresyonu açıklayıcı bir unsur olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda, kadın öğretmenlerin depresyonunu açıklamada irrasyonel inançlar önemli bir değişken olarak işlev görmesine karşın, zorlu yaşam koşulları erkek öğretmenlerin depresyonunu açıklamada daha işlevsel görünmektedir. Düşünsel Duygulanımcı Davranış Terapisi'nin varsayımı, insanların olayları ve yaşadıklarını yorumlama biçimlerinin yaşadıkları psikolojik güçlüklerin oluşumunu belirlediğidir (Corey, 2008). Bireylerin karşılaştıkları sorunlara ilişkin düşünceleri duygu ve davranışlarını da etkilemektedir. Olumsuz düşüncelere sahip öğretmenlerin depresyona girmeleri olasıdır. Bu nedenle öğretmenlerin yetiştirilmesi ve geliştirilmesi noktasında cinsiyet değişkeninin dikkate alınarak, öğretmenlerin rasyonel inançlarını geliştirici uygulamalara ve müfredata ağırlık verilmesi yerinde olacaktır. Epiktetos'un (2003) içsel huzurun iyi yaşamın kapılarını açacağı öngörüsüne uygun olarak, öğretmenlerin bilişsel sağlıklarını destekleyici çalışmaların ağırlık kazanması, daha sağlıklı ve işlevsel bir eğitimi yaygınlaştıracaktır.

Kaynakça

- Alper, Y. (1999). *Bütün Yönleriyle Depresyon*. İstanbul: Gendaş Yayınları.
- Aslan, H. (2006), *Çalışanların iş doyumunu düzeylerine göre depresyon, benlik saygısı ve denetim odağı algısı değişkenlerinin incelenmesi*.(Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı: Ankara.
- Asmus, E. P. (1987). The effect of grade level and motivation level on high school student's beliefs of the causes for their success in music. *Southeastern Music Education Symposium*, University of Georgia: Athens. Georgia.
- Atkinson, R. L.; Atkinson, R. C.; Smith, E. E.; Bem, D. J. & Hoeksama, S. N. (2002). *Psikolojiye giriş* (Çev: Y. Alogan). Ankara: Arkadaş Yayınları.
- Balcı, A. (1997). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: PegemA.
- Barton , L. (1994). Trauma in the aftermath of organizational catastrophe: The short – andlong- term impact on employees and their supervisors. *Disaster Prevention and Menagement*, 3(3), 18-26.
- Baysal, A. (1995), *Lise ve dengi okul öğretmenlerinde meslekten tükenmişliğe etki eden faktörler*, Yayınlanmamış doktora tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.
- Beck, A. T. ve Alford, B. A. (2009). *Depression: cause and treatment* (2. Ed.). University of Pennsylvanisa: Philadelphia Pennsylvania Press.
- Beck, A. T. (2008). *Bilişsel terapi ve duygusal bozukluklar* (Çev. V. Öztürk ve A. Türkcan). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Bruce, M.L. & Hoff, R. A. (1994). Social and health risk factors for first onset major depressive disorden in a community sample. *Social Psychiatry Psychiatr Epidemiol*, 29, 165-170.

- Burger, J. M. (2006). *Kişilik* (Çev. İ. D. Erguvan Sarıoğlu). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Büyüköztürk Ş. (2009), *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (10. Baskı), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Clark, D. A., Beck, A. T. & Alford, B. A. (1999). *Scientific foundations of cognitive theory and therapy of depression*. Canada: Wiley Publisher.
- Clees, W.J. ve Nabors, M.L. (1992). Teacher incentive programs do they make beter teachers. *Education*, 113(1), 145-148.
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları* (Çev.: T. Ergene), Ankara: Mentis Yayıncılık.
- Çakır, E. (2006), *Anadolu öğretmen liselerinde okuyan öğrencilerin depresyon ve motivasyon düzeyleri*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.
- Çisem, İ. (2009), *Ev kadınlarında sosyokültürel özelliklere bağlı olarak depresyon düzeyi ve kişilik özellikleri arası ilişkilerin incelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Programı: İstanbul.
- Davis, J. & Wilson, S. M. (2000). Principals' efforts to empower teachers: Effects on teacher motivation and job satisfaction and stres. *Journal of Educational Strategies*, 73(6), 349-353.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet ayrımcılığının sosyolojik açıdan incelenmesi. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 44, 12-28.
- DSM-IV (1994). *Amerikan psikiyatri birliği: mental bozuklukların tanısai ve sayımsal elkitabı* (4. Baskı). Amerikan Psikiyatri Birliği, Washington DC, E, Köroğlu (Çev, 1995), Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Ellis, A. ve Harper, R. A. (1997). *A guide to rational living*. North Hollywood. CA: Melvin Powers Books.
- Ellis, A. (1994). *Reason and emotion in psychotherap, revised*. NY: Kensington.

Öğretmenlerde İrrasyonel İnançlar İle Cinsiyet Ve Depresyon İlişkisinin İncelenmesi

- Ellis, A. (2001). *Over coming destructive beliefs, feelings, and behaviors*. Amherst, NY: Prometheus Books.
- Epiktetos (2003). *İçsel huzur iyi yaşamın kapısını açar* (Çev.: C. Erengil). İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi*, 14, 131-155.
- Gedik, T., Akyüz, K. C. ve Batu, C. (2009). Orman endüstri işletmelerinde yönetici iş tatmin düzeyinin belirlenmesi (Düzce İl örneği). *Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. 9(1), 1-11.
- Glyn, F. (1982). Self understanding: professional growth and the role the teacher counsellor. *The Australian Administrator*. 3 (1), 1-4.
- Hisli, N. (1989). Beck Depresyon Envanterinin Üniversite Öğrencileri İçin Geçerliği Güvenirliği, *Psikoloji Dergisi*, 23, 3-13.
- Işıklar, A. (2002), *Lise Dengi ve İlköğretim Okullarındaki Öğretmenlerin İş Doyumu, Tükenmişlik ve Empatik Eğilimleri Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.
- İncir, G. (1990). *Çalışanların iş doyumunu üzerine bir inceleme*, Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.
- İnsel, M. (1996). Öğretmen yetiştirme. *Yeni Türkiye Dergisi Eğitim Özel Sayısı*, 2(7), 371-376.
- Jadhav, S. (1996). The cultural origins of western depression. *The International Journal of Social Psychiatry*, 42, 269-286.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (1999), *İnsan ve insanlar, sosyal psikolojiye giriş* (10. Baskı), İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Karasar, N. (2009), *Betimsel araştırma yöntemi* (20. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Karaşahin, H. (2001). Türkiye’de sosyal yapı ve İslam. *EKEV Akademi dergisi*. (14), 44, 2-18.
- Kayri, M. (2007). Araştırmalarda iki aşamalı kümeleme analizi ve bir uygulaması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 28 (1), 177-189.
- Keklik, İ. (2011). Üniversite öğrencilerinin bağlanma stillerinin cinsiyet, kişisel anlamlılık, depresyona yatkınlık ve sürekli kaygı düzeyiyle ilişkisi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*. 36 159,
- Kızıltepe, Z. (2008). Motivation and demotivation of university teachers. *Teachers and Teaching*. (14), 5-6, 515-530.
- Korkmaz, S. (2006), *Üniversite Öğrencilerinde Depresyon Yordanması: Sosyo-Demografik Değişkenler, Olumsuz Yaşam Olayları, Algılanan Beklentiler, Algılanan İlişkiler*, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Mersin.
- Köroğlu, E. (2011). Bilişsel davranışçı psikoterapi yaklaşımları (ikinci baskı), Ankara: HYB yayınları.
- Küey, L. ve Küey, Y. (1988). Depresyon ve kadın: bir gözden geçirme çalışması. *24. Ulusal Psikiyatri ve Nörolojik Bilim Kongresi*, Ankara.
- Lazarus, R. S. (2000). *Evolution of a model of stres, coping and discrete emotions*, In V. R. Rice (ed.) *Handbook of Stres, Coping and Health*. CA: Sage. London: Hogarth Pres
- Malik, R. (2000) *Culture and Emotions: depression amongst pakistanis*. In C. Squire (ed.) *Culture in Psychology*. London: Routledge
- Moon, M. J. (2000). Organizational commitment revisited in new pblic management: motivation, organizational culture, sector, and managerial level. *Public Performance & Management Review*, 24(2), 177-194.
- Muntaner, C. , Li , Y. & Zimmerman, S. (2006). Work organization, economic inequality, and depression among nursing assistants. *Multilevel Modeling Approach. Psychological Reports*, 98(2), 585-601.

Öğretmenlerde İrrasyonel İnançlar İle Cinsiyet Ve Depresyon İlişkisinin İncelenmesi

- Ortakale, M. Y. (2008). *Akılcı davranış eğitimi*, Yayınlanmış Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı: Adana.
- Plotnik, R. (2009). *Psikolojiye giriş* (Çev. T. Geniş). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Quinn, B. (2000). *Depresyon* (Çev.: A. E. Danacı). Ankara: Hekimler Yayın Birliği yayınları.
- Schultz, D. P. ve Schultz, S. E. (2001). *Modern psikoloji tarihi* (Çev. Y. Aslay). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Sezer, S. (2010). Bilişsel davranışçı yaklaşımla bütünleştirilen hobi terapi uygulamasının bir eğitim kurumunun örgüt depresyonu üzerindeki etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(23), 36-50.
- Sinclair, C. (2008). Initial and Changing student teacher motivation and commitment to teaching. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 36(2), 79-104.
- Solso, R. L.; Maclin, M. K. & Maclin, O. H. (2007). *Bilişsel psikoloji* (A. Ayçiçeği-Dinn). İstanbul: Kitapevi Yayınları.
- Stipek, D. J. (1993). *Motivation to learn: theory to practice* (2th ed.) Allyn and Bacon, A Division of Simon & Schuster Inc.
- Sutherland, V. J. (1995). Stress and the new contract for general practitioners. *Journal of Managerial Psychology*, 10(3), 17-28.
- Tanhan, F. ve Şentürk, E. (2011). Sınıf içi istenmeyen öğrenci davranışlarına yönelik öğretmen tutumlarının bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Milli Eğitim Dergisi*, 192, 62-73.
- Türkçapar, H. (2009). *Depresyon; klinik uygulamalarda bilişsel davranışçı terapi*. Ankara: HYB Basım Yayın.
- Türküm, S. (1994). Akılcı-Duygusal Terapide Yansımalar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 27(2), 969-974.
- Ünal, S. ve Özcan, E. (2000). Depresyonda hazırlayıcı, ortaya çıkarıcı ve koruyucu etmenler. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 1(1), 41-52.

- Weissman, M. M. ve Klerman, G. L. (1977). Sex differences and the epidemiology of depression. *Arch Gen Psychiatry*, 34, 98-111.
- Westermeyer J (1989). Psychiatric epidemiology across cultures : current issues and trends. *Transcultural Psychiatric Research Review*, 26, 5-25.
- Yelboğa, A. (2007). Bireysel demografik değişkenlerin iş doyumu ile ilişkisinin finans sektöründe incelenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(2), 1-19.
- Young, M. ve Lambie, G.W. (2007). Wellness in school and mental health systems: organizational influences. *Journal of Humanistic Counseling, Education & Development*. 46(1), 98-113.
- Zembylas M. ve Papanastasiou, E. C. (2005). Modeling teacher empowerment: The role of job satisfaction. 11, (5), 433-549.